

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЛАБОРАТОРНІЙ ДІАГНОСТИЦІ ТУБЕРКУЛЬОЗУ В УКРАЇНІ

Буравель Г.О., Тищенко І.Ю., Шакун О.А., Дубініна Н.В.
Національний фармацевтичний університет, м.Харків, Україна

Актуальність. Бактеріологічне дослідження мокротиння є пріоритетним у діагностиці туберкульозу (ТБ). На сучасному етапі дуже важлива ідентифікація штамів *M. tuberculosis*, які з різних причин зазнали змін та викликають хіміорезистентні форми ТБ. Одночасне використання молекулярно-генетичних і культуральних методів дослідження сприяє швидкій постановці діагнозу, ізоляції пацієнта і своєчасному початку лікування, дозволяє поліпшити клінічний результат і економічність терапії.

Мета. Визначити нові особливості в алгоритмі лабораторної діагностики ТБ в Україні.

Матеріали і методи. В ході роботи було проведено аналіз даних статистичної звітності Державної Установи «Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України», клінічних протоколів, інформаційних листів та методичних рекомендацій.

Результати і висновки. Особи, які мають скарги і клініко-рентгенологічні прояви туберкульозу (ТБ), повинні бути обстежені на туберкульоз згідно алгоритму уніфікованого клінічного протоколу «Туберкульоз», затвердженого Наказом МОЗ України №620 від 04.09.2014р. у В лікувальних закладах первинної медичної допомоги таким хворим проводиться бактеріоскопія мазка мокротиння, пофарбованого за методом Циля-Нільсена. У разі виявлення кислотостійких бактерій в подальшому проводиться бактеріологічна діагностика ТБ в спеціалізованих протитуберкульозних закладах. Пацієнту з підозрою на ТБ проводиться комплексне дослідження двох зразків мокротиння. З одного зразка виготовляють мазок для мікроскопії та проводять посіви на рідке поживне середовище для аналізатора ВАСТЕС MGIT 960 та щільні поживні середовища. З другого зразка – також виготовляють мазок для мікроскопії, зразок матеріалу досліджують молекулярно-генетичним методом Xpert MTB/RIF та проводять посів на щільне поживне середовище.

Для виявлення ТБ на ранніх стадіях та зменшити кількість утрачених для подальшого спостереження випадків ТБ рекомендовано застосування швидких тестів Xpert MTB/Rif/Ultra у якості первинного діагностичного дослідження для всіх осіб с ознаками ТБ. У 2018 році в Одеську, Херсонську, Дніпропетровську області та медичні заклади для виявлення ТБ на первинному та вторинному рівні надання медичної допомоги закуплені системи молекулярно-генетичної діагностики GeneXpert. Планується у 2020 році впровадити молекулярно-генетичний метод як первинний діагностичний тест з використанням систем GeneXpert для виявлення туберкульозу по всій країні. У 2018 році було закуплено набори картриджів другого покоління для системи Gene Xpert — Xpert MTB/RIF Ultra. Ці тести чутливіші за класичні картриджі Xpert MTB/RIF та рекомендовані як початковий діагностичний тест для всіх дорослих та особливо дітей, ВІЛ-інфікованих пацієнтів із симптомами ТБ. За статистичними даними 2018 року відсоток охоплення молекулярно-генетичним методом зареєстрованих випадків ТБ (нові та рецидиви) у порівнянні з 2017 збільшилось на 3,5 та складає 96,0%.

Для створення єдиної централізованої бази даних лабораторних досліджень не тільки для зареєстрованих хворих на ТБ, а і для пацієнтів з підозрою розширення можливостей системи e-TB Manager та своєчасного інформування фахівців районного, обласного та національного рівнів про нові випадки захворювання, виявлені під час лабораторних досліджень розроблено окремий лабораторний модуль реєстру хворих на туберкульоз та наразі активно впроваджується у протитуберкульозних закладах.